

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 59/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Fulcom, Živnostenská 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 8C/74/1997 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 232/2017 z 1. augusta 2017 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 16Co/136/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 8C/74/1997 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 232/2017 z 1. augusta 2017 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 16Co/136/2020 **boli porušené** základné práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **prikazuje** v konaní sp. zn. 16Co/136/2020 **konať** bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Bratislava III **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré mu **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Okresný súd Bratislava III **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. januára 2023 domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhol prikázať krajskému súdu vo veci konať, priznať finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a vlastného šetrenia ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 24. apríla 1997 domáhal proti žalovanému ochrany osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy. V čase vyhlásenia nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 232/2017 z 1. augusta 2017 (ďalej len „nález“), v ktorom ústavný súd už raz deklaroval porušenie obdobných práv sťažovateľa postupom okresného súdu, sa vec sťažovateľa nachádzala na krajskom súde, ktorý rozhodoval o sťažovateľovom odvolaní. Po právoplatnosti nálezu ústavného súdu krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu z 27. marca 2015 a vec vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci okresný súd rozsudkom z 1. februára 2019 zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 16 594,95 eur. Rozsudok okresného súdu bol sťažovateľovi doručený 5. augusta 2019. Okresný súd 25. septembra 2020 predložil spisový materiál krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovaného. Do podania ústavnej sťažnosti nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté.

3. Podľa sťažovateľa namietaný postup okresného súdu a krajského súdu zapríčinil, že konanie na okresnom súde v súčasnej dobe predstavuje dobu 25 rokov. Tvrdí, že namietaný postup okresného súdu je nerešpektovaním príkazu ústavného súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov. Ďalej namieta, že krajský súd od predloženia spisového materiálu vo veci nevykonal žiadny procesný úkon.

II.

4. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 59/2023 zo 7. februára 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia uvedených práv postupom okresného súdu po právoplatnosti nálezu ústavného súdu a postupom krajského súdu. Vo zvyšnej časti (za obdobie pred právoplatnosťou nálezu) ústavnú sťažnosť odmietol pre jej neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť okresnému súdu a krajskému súdu na vyjadrenie.

5. Podpredsedníčka okresného súdu v spojení so zákonným sudcom vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedli detailnú chronológiu procesných úkonov, ktorú ústavný súd podrobnejšie rozoberie v nasledujúcej časti nálezu.

6. Predseda krajského súdu v spojení so sudcom spravodajcom vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že spis v predmetnej veci bol krajskému súdu predložený 25. septembra 2020. V období od 1. októbra 2020 do 14. mája 2021 a v období od 25. novembra 2021 do 22. februára 2022 bol

na území Slovenskej republiky vyhlásený núdzový stav v súvislosti s ochorením COVID-19. V rámci opätovného rozhodovania vo veci sa s touto museli oboznámiť noví členovia senátu. Predseda senátu vo veci nariadil pojednávanie na 28. február 2023 o 10.00 h, no z dôvodu poplačnej správy nebolo možné v uvedený čas pojednávanie otvoriť. Senát krajského súdu vec vyvolal v rovnaký deň o 10.30 h, ale z dôvodu neprítomnosti sťažovateľa bol termín pojednávania odročený na 28. marec 2023 o 10.00 h. Krajský súd tiež poukázal na vybavovanie prednostnej agendy.

III.

7. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto uplatnených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníka [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00)].

9. Pri posudzovaní prvého kritéria zložitosti veci je zřejmé, že v danom prípade ide o konanie, v ktorom sa sťažovateľ žalobou domáha ochrany svojej osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy. Z pohľadu ústavného súdu nejde o konanie, ktoré by sa svojou zložitou z hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho hľadiska vymykalo agende štandardne rozhodovanej okresným súdom a krajským súdom, pričom je potrebné uviesť, že vec je súdmi prejednávaná v dôsledku opravných konaní už opakovane.

10. V rámci posúdenia správania sťažovateľa možno v jeho neprospech pripísať, že sa nepokúsil prostredníctvom sťažnosti pre nečinnosť podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov adresovanú predsedom okresného súdu a krajského súdu eliminovať, resp. minimalizovať vznik zbytočných prietáhov v namietaných konaniach. Rovnako v neprospech možno uviesť aj jeho postup v rámci odvolacieho konania, na ktorý bude prihliadnuté v rámci rozhodovania o výške finančného zadost'učinenia a ktorý bude bližšie špecifikovaný ďalej.

11. Ústavný súd napokon pristúpil k posúdeniu postupu okresného súdu po právoplatnosti nálezu ústavného súdu (24. augusta 2017, pozn.) a postupu krajského súdu. Po tom, ako krajský súd uznesením č. k. 10Co/332/2016 z 21. júna 2018 zrušil rozsudok okresného súdu z 27. marca 2015, bol spis okresnému súdu vrátený 19. júla 2018. Okresný súd rozhodol opätovne vo veci rozsudkom z 1. februára 2019. Stranám konania bol rovnopis rozsudku expedovaný 31. júla 2019. Právny zástupca žalovaného doručil odvolanie okresnému súdu 19. augusta 2019. Dňa 12. septembra 2019 bol žalovaný vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie. Od 23. septembra 2019

bol zákonný sudca dočasne práceneschopný a vec bola 13. novembra 2019 pridelená inému sudcovi. V období od 12. septembra 2019 do 25. júna 2020 sa v rámci odvolacieho konania vykonávali úkony písomnej povahy. Spis bol krajskému súdu predložený 25. septembra 2020. Vo veci bolo nariadené pojednávanie na 28. február 2023, avšak z dôvodu nahlásenia poplačnej správy a neprítomnosti sťažovateľa bol termín pojednávania odročený na 28. marec 2023.

12. V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 268/2012).

13. V namietanom konaní okresného súdu možno indikovať vznik zbytočných prietahov spočívajúcich aj v jeho nesústreďenej činnosti v dôsledku zrušenia jeho rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Okresný súd na svoju obranu neuviedol žiadnu takú skutočnosť, ktorou by sa zrušenie jeho skoršieho meritórneho rozhodnutia dalo posúdiť inak ako v dôsledku nesústreďenia. Po opätovnom rozhodnutí okresného súdu z 1. februára 2019 okresný súd vykonával procesné úkony spočívajúce vo vyhotovovaní rozsudku a jeho expedícii stranám konania. Rovnopis rozsudku bol stranám konania expedovaný až 31. júla 2019. Po podaní odvolania zo strany žalovaného došlo podľa názoru ústavného súdu k pomerne zdĺhavému konaniu prevažne administratívnej povahy (od 12. septembra 2019 do 25. júna 2020). V tejto časti však možno v prospech okresného súdu uviesť, že nezanedbateľný podiel v tomto období zohral aj sťažovateľ. Okresný súd zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľa 12. septembra 2019 výzvu na vyjadrenie k podanému odvolaniu v lehote 10 dní, pričom vyjadrenie k odvolaniu bolo okresnému súdu doručené až 5. marca 2020. Spis bol krajskému súdu predložený 25. septembra 2020, t. j. po viac ako roku a siedmich mesiacoch od rozhodnutia vo veci samej.

14. Konanie na krajskom súde od predloženia veci okresným súdom (25. septembra 2020) trvá viac ako dva roky. Krajský súd dĺžku konania ospravedlňoval vybavovaním prednostnej agendy a nepriaznivou pandemickou situáciou. Ústavný súd už vyslovil, že systémové nedostatky pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 103/2021). Ústavný súd nezohľadnil argumentáciu krajského súdu spočívajúcu v tvrdení, že nepriaznivá pandemická situácia prispela k dĺžke konania. Vzhľadom na už deklarované porušenie uvedených práv sťažovateľa v skoršom náleze ústavného súdu pandemická situácia na území Slovenskej republiky neospravedlňuje záver o zdĺhavom odvolacom konaní na krajskom súde.

15. Vzhľadom na uvedené okolnosti veci ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Celková dĺžka namietaného konania na okresnom súde v spojení s krajským súdom v trvaní viac ako 25 rokov predstavuje extrémnu dĺžku rozhodovania. Ústavný súd z uvedených dôvodov vyslovil porušenie aj základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

IV.

16. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde: *„Ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.“*

17. Ústavný súd s prihliadnutím na vyjadrenie predsedu krajského súdu, v ktorom uviedol, že vo veci sťažovateľa je nariadený termín pojednávania na 28. marec 2023, poznamenáva, že po pojednávaní, príp. rozhodnutí vo veci bude potrebné zo strany krajského súdu ešte vykonať ďalšie procesné úkony (napr. vyhotovenie rozhodnutia, vrátenie spisu okresnému súdu). Z uvedeného dôvodu preto prikázal krajskému súdu vo veci konať. Ústavný súd neprikázal okresnému súdu vo veci konať s prihliadnutím na skutočnosť, že už tak učinil vo svojom predošlom náleze.

18. Sťažovateľ žiadal finančné zadosťučinenie 5 000 eur (2 000 eur od okresného súdu a 3 000 eur od krajského súdu). Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľa bola nečinnosť krajského súdu a neefektívna a sčasti aj nesústredená činnosť okresného súdu. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania na okresnom súde a krajskom súde, správanie sťažovateľa, význam konania pre sťažovateľa, postup okresného súdu a krajského súdu, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo v sťažovateľovej veci právoplatne rozhodnuté, bolo sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie 3 000 eur, z toho 1 000 eur od okresného súdu a 2 000 eur od krajského súdu. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

19. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje 442,38 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu